

magában a rendszerben gyökereznek. Gyümölcsei a fának s ezért a fát gyökerestül ki kell vágni.

Ezt a kihívó beszédet halljuk a civilizált államok világában napról-napra, óceántól-óceánig, hegyen és völgyön át. Ez a kihívás hallatszik ki bolsevikok siránkozó és mániákus ordítózásából. Ezt hallja az ember a kongresszusok és konferenciák hangos, de mérsékelt szavából. A bolsevikok robbantó szerekkel röptének levegőbe a gyárat, a többiek csákyával és baltával rombolnak le . . . különösen baltával. (Általános derűtség.) A munkanélküliség, mely oly szörnyű igazságtalanságot jelent annak a férfinak, aki keresi és szomjúhozza a munkát, aki könyörög munkáért, de nem tud kapni s akit ezért a kudarcért, amelyért nem felelős, a mai társadalmi rend azzal büntet meg, hogy nélkülözésre ítéli gyermekeit — *ezt a gyötrelmet a magánvállalkozásnak a saját érdekében is orvosolnia kell.* (Éljenzés.)

A munkauzsorának, a tömeglakásoknak és annak az érzésnek, hogy a munkás félig rabszolga, el kell tűnniök. Férfias lelkű polgárokat kell nevelnünk azzal, hogy férfi módjára beszélünk velük. És ha nekem — s ezt alapos meggondolás után jelentem ki — választanom kellene a mai társadalmi rend, melyben hiszek és a kényszerűség között, hogy emberek, asszonyok és gyermekek millióinak földalatti tömeglakásokban kell elrothadniok, egy pillanattig sem haboznék. De nem erről van szó; hála Istennek nem e választás előtt állunk. A magánvállalkozás szaporíthatja a termelést, úgy, hogy mindenkinek bőven juthat gyümölcseiből.“

Hát így hangzott el ez a beszéd 20 évvel ezelőtt. Azóta ez a civilizáció és a kultúra nem oldott meg semmit sem, ami után az emberiség áhítozik, de hozta az új háborút, mely ismét a civilizációt és a kultúrát van hivatva megvédeni, pedig pont az ellenkezője történik: a civilizáció és a kultúra megcsúfolása ez a háború, az első világháború is az volt, de ez kétszeresen az. Azt hiszem itt az ideje, hogy Lloyd George úr beszédének következményeként felülbírálná akkori véleményét és itt az ideje, hogy vádbeszédet tartson a „civilizáció és kultúra“ védelmezői ellen.

Révész Illés

Világszemle

A világ még mindig az orosz—finn békekötés hatása alatt áll. Az északi béke nagy megkönnyebbülést eredményezett az európai közvéleményben. Egyes lapok már arról is kezdtek beszélni, hogy egy általános megbékülés előtt állunk. Ezt a reményt táplálta Sumner Welles körútja is. A semleges sajtó kedvezően ítéli meg Rooseveltt élénk érdeklődését az európai kérdések iránt és azt hiszi, hogy Welles a béke első hírnöke volt.

Hogy miben járt el Welles nálunk, az egyelőre még titok.

Egyhamar valószínűleg nem is kapunk rá választ. Az amerikai sajtó sem nyújthat erre a kérdésre kellő felvilágosítást. Még a háború, vagy semlegesség dolgában sem sikerült egységes állásfoglalásra jutnia.

Az amerikai lapokban főként három irányzat érvényesül: Az első szerint a nemzetközi bécsület és a magasabb emberi erkölcs követeli, hogy az USA a szövetségesek oldalára álljon és fegyveres erővel segítse őket. Az általános emberi igazságokért Amerikának az áldozatot kell hoznia. Ez az igazság, — a lapok szerint — a szövetségesek oldalán van.

A másik irányzat már óvatos. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy Amerikának megvannak a maga sajátos érdekei és nem szabad megengedni, hogy hirtelen hozott határozatokkal ezeket a külön érdekeket veszélybe hozzák. Elgondolásuk szerint minden bizonnyal több évig el fog tartani ez a háború. Amerikának elsősorban külkereskedelmét kell alaposan és gondosan kiépi-tenie és gondoskodnia kell a termelés rendes ütemének fenntartásáról, nehogy valami megrázkódtatás álljon be. A külkereskedelmi viszonyok mind rózsásabbak lesznek. Ez év eleji kimutatások is erről beszélnek. A szövetségesek mind nagyobb méretű vásárlásokat eszközölnek. Előrelátható, hogy az angol-francia megrendelések a következő három hónapban az eddigiek sokszorosára emelkednek. Már áprilisban sohasem látott arányú kötésekre számítanak. Lehet, hogy ennek következtében legalább 10—15%-al megdrágul majd az élet, de ez a rendkívüli haszonnal helyrehozható és a gazdasági egyensúly ismét helyrebillen. Azért félnék a háborútól ezek a csoportok, mert ez az újabban lendületet vett gazdaságban megrázkódtatásokat idézhet elő, előrenemlátott fordulatokkal járhat és veszélybe kerül a ma még biztos haszon.

A harmadik csoport úgy véli, hogy akár mennyire is helytálló a pénz-körök véleménye, a nemzetközi helyzetben olyan események történhetnek, amelyek elkerülhetetlenné teszik az USA háborúba lépését. Világosabban: minél nehezebb lesz az angolok és franciák helyzete, annál nyiltabban kell Amerikának mellettük kilépnie. Mert azt mindenki tudja, hogy az amerikai gazdaság a legszorosabb összeköttetésben áll a nyugati államokéval. És ha egy szép napon arra ébrednek, hogy ezt az élettért a megsemmisülés veszedelme fenyegeti, az USA-nak fel kell adnia addigi semlegességét. Így az amerikaiak.

Akárhogy is áll a dolog, Sumner Welles utazása, ha valóban a béke ügyében történt, nagyon furesa volt. Amikor útjára indult még javában állt a finn—orosz háború. Nem csak Európa nyugatián folyt tehát a küzdelem, hanem északon is. A hadban álló felek közül Welles mégis csak Rómát, Berlint, Párizst és Londont kereste fel. Hogy programjából Helsinkit kihagyta, ez érthető. Finnország sorsát Londonban irányították, ottjártában egyúttal azt is elintézhette. De miért hagyta ki Moszkvát?

A meglátogatott fővárosok nevei Münchent juttatják az ember eszébe. Az ottani tárgyalásokon is kihagyták a Szovjetuniót, és mi lett a következménye? Az angol diplomáciának az a tö-

rekvése, hogy a Szovjetek ellen támadóblokkot hozzon létre egyenesen a mai háborúhoz vezetett. Még egyszer meg akarják kísérelni azt, ami nem is olyan régen csődöt mondott? Lehetséges lenne egy, a Szovjet elleni összefogás?

Egyes lapok hangjából, de számtalan más jelből is kitűnik, hogy a világ közvéleménye már torkig van a háborúval. Mindeközül, még a háborút viselő államokban is hallatszanak olyan hangok, hogy a békét helyre kell állítani. Csak az a kérdés, hogyan? A nyugatiak belegabalyodtak imperialista érdekeik hálójába, innen már alig van kiút. Az imperializmus totális háborút követel, a piacok új felosztását, gyarmatokat, vagy új gyarmatokat. Az imperializmus számára elképzelhetetlen az olyan béke, amilyen a Szovjetunió és Finnország között létre jött. A Szovjetnek nem volt szüksége Finnországra, csak saját biztonsága miatt fogott fegyvert. Nyugaton azonban nem lehet ilyen könnyen elintézni a kérdést. Itt csak az ellenfél teljes megsemmisítése után jöhetne létre az imperialista béke, amire a legszebb példa a világháborút követő békeszerződések sorozata, azzal a különbséggel, hogy ez még lealázóbb, még erőszakosabb, még kegyetlenebb lesz akármelyik győznie is a mostani háborús felek közül.

Egy megoldás azonban még nincsen kizárva, bár valószínűsége a jelen pillanatban még nagyon kétes. Ez a lehetőség: új München. Ha megtörténne, akkor ez az imperialista hódítványának egy másik síkon való kielégítését jelentené. A nyugati imperialisták egymásközötti leszámolását elhalasztaná és a kitört expanziós erőket más irányba terelné. A piacszerzési, gyarmatosítási törekvések olyan területen nyernének kielégítést, ahol a mai harebanálló felek mindegyike csak nyerne, anélkül, hogy bármelyikük is veszítene valamit. Az ilyen újabb München tehát az imperialisták egyenes szembefordulása lenne a Szovjetunióval. Hogy sikerülhet-e egy ilyen megegyezés, mikor és miként kerülne megvalósításra, erről ma egyelőre korai lenne beszélni.

Az északi békekötés óta lázasan dolgozik az európai és amerikai diplomácia. Utazások történnek, megbeszéléseket folytatnak és a sajtó csak találgatásokra van utalva. Elhatározó esemény még sem a fronton, sem pedig a diplomáciában nem történt, mégis mindenki érzi, nagy események lógnak a levegőben.

A brenneri találkozóval kapcsolatban a lapok arról írnak, hogy Németország közvetítésével egy hármass gazdasági blokk jön létre Németország, Olaszország és a Szovjetunió között. Erre a hármass blokkra leginkább Németországnak van szüksége gazdasági helyzetének megjavítására. Az angol blokád ugyanis a német kivitelnek és behozatalnak mintegy 50 százalékát érinti. Ennek az 50 százaléknak utánpótlásáról van szó. És mivel ezek a számítások békebeli adatok alapján történtek, valószínűleg még ennél is többről. A háború minden ország gazdaságát erős próbára teszi és erejét fokozottabban veszi igénybe. Németországnak nem csak békebeli gazdasági szükségleteit kell pótolnia, hanem a megnagyobbodott háborús szükségleteket is ki kell elégíteni.

Mind több és több ujságok jelenik meg újabban a Harmadik Birodalom gazdasági helyzetéről és nyersanyag utánpótlásának kérdéséről. Mind megegyeznek abban, hogy Németországnak a mostani körülmények között a leggondosabban kell kerülnie minden olyan viszályt, amelynek következményeként egy második front is kialakulna. Berlinnek ügyelnie kell a semlegesek jogainak tiszteletbentartására és oda kell hatnia, hogy gazdasági életének hiányait ezeken keresztül pótolja. A hármas egyezményrel a semleges államok nagy tömbjét állíthatná maga mögé és ezzel jórészt ellensúlyozhatná a nyugatról jövő gazdasági nyomást.

Németország a kettős front fenyegető veszedelmétől csak az imént szabadult meg. Az északi békekötés nagy megkönnyebbülés volt számára. Ha Skandinávia is belekapcsolódik a háborúba, nyersvas behozatalának 40 százalékától ejesik. Márpedig mindenki előtt tisztán áll, hogy mit jelent egy háborút viselő állam számára a nyersvas. A svéd vas behozatala azonban még mindig sok nehézségbe ütközik. A vasbányák Svédország északi részén vannak. Sokkal könnyebben és nagyobb mennyiségbe szállítható a norvég partok mentén, mint a Balti tengeren. Emellett a Balti tenger kikötői befagynak, míg az északi kikötők jégmentesek. Igen ám, de ezt az angolok is tudják és újabban mind sűrűbben láthatók az angol cirkálók norvég vizeken.

A délkelet európai államok kivitele csak kis hányadát pótolhatják Németország nyersanyaghiányának, de ha sikerül neki ezzel a hármas egyezményrel a más államok felé irányuló kivített megszüntetni, vagy legalább is a minimumra redukálni, akkor innen is tekintélyes mennyiségű behozatalra számíthat. Első helyen természetesen a román petróleum áll. A balkán államok ezenkívül fontosak a keleti út biztosítása szempontjából. Ha a Duna vonala nincs veszélyben, a Fekete tengerrel és ezen keresztül a Szovjetunióval való összeköttetése is biztosított. Vízi úton ugyanis sokkal nagyobb mennyiségekben kaphatja az árut, mint szárazföldi úton. Ezenkívül az Oroszország felé vezető szárazföldi utakon történő szállítások nagy nehézségekbe ütköznek a kevés számú vasútvonal és az átrakodások miatt. Hogy a Szovjetunió mennyit képes pótolni a német hiányban, azt még eddig senkinek sem sikerült kiszámítania. Itt csak feltevésekkel dolgozhatnak a közgazdászok, mivel lehetetlen megállapítani, mennyit hajlandó Németországnak szállítani. Ez tisztára a politikai helyzettől függ. Mert amennyiben a Szovjetnek előnyére válik Németország gazdasági felerősödése és ezzel háborús erejének növekedése, annyiban számolnia kell azzal is, hogy egy újabb München veszedelme sem kizárt dolog. Azt azonban mindenki látja, hogy Oroszország elhatározása ebben a kérdésben is döntő lehet.

Könnyen meglehet, hogy a hármas egyezmény megkötése után London új eszközöket fog alkalmazni. A blokád ugyanis esődöt mond és tarthatatlan lesz. Németország biztosíthatja za-

vartalan utánpótlását és sokáig ellent tud állni a gazdasági támadásoknak. Ilyen körülmények között Anglia hamarabb elveszti majd türelmét, mint Németország. De ha így haladnak a dolgok, más is készíteni fogja Angliát a taktika-változtatásra. A szorzos diplomáciai kudarcokat valamivel helyre kell hoznia. Annál is inkább, mert ezek a kudarcok nem csupán erkölcsi jellegűek, hanem szoros összeköttetésben vannak az anyagiakkal is. Így például a finn—orosz békekötéskor a francia frank és a font-értéke a nemzetközi piacon megingott. A pénz külföldi vásárlóerejének csökkenése pedig még drágábbá teszi a szövetségesek számára a háborút.

A francia lapok nyíltan a kormány szemére vetik ezeket a botlásokat, diplomáciai ügytelenségeket és élesen tiltakoznak a háborúnak ilyen módon való vezetése ellen.

„Jogunk van megállapítani — írja a L'Ordre — hogy a kormány mostani módszerei, de általában véve a szövetségesek elvei a háborúviselés módját^o illetően hibásak. Mert mit látunk a „háborúskodás“ után? Németország érintetlen. A bolsevizmussal kötött szövetsége révén lehetetlenné tette a blokádot, szabad keze van keleten, napról-napra mindjobban magához láncolja a semlegeseket és amellet tengeralattjárói, aknáí egyre nagyobb tömegekben süllyeszti el a szövetséges hajókat . . . Nem lehet ott győzni, ahol nem vezetnek háborút. Egyetlen téren sem győzhünk, ha összetett kézzel ülünk és a kezdeményezést mindig az ellenségnek engedjük át . . . Nem lehet győzni, ha minden eszmére egy órával később jövünk rá. Amíg a finnek ellentálltak, mindig azt hallottuk, hogy lehetetlen segítséget küldeni. Azon a napon, amikor legázolták őket, megtudtuk, hogy azonnal segítségükre sietünk, — ha erre felkérik bennünket. A harc azt követeli, hogy az élőknek legyünk segítségére, ne pedig a holtaknak.“

A kormányváltás ezeket a hangokat kissé lehalkította. Várják, hogy mit tesz Paul Reynaud. Magától értetődik, hogy valamiképen ellensúlyozni kell a sok kudarcot. Az új kormány már meg is kezdte. Természetesen a legkisebb ellentállás irányában indult el.

A letartóztatott kommunista képviselők perének tárgyalásával (ami titkosan történik) egyidőben megindult a hajsza a párisi szovjet követ ellen is. Az utóbbi időben ez nem az első eset, hogy ílymódon bánnak el Franciaországban az orosz diplomácia képviselőivel. Annak idején, amikor a francia kommunista képviselőket letartóztatták, minden diplomáciai szokás és jog felrúgásával a rendőrség behatolt a szovjet kereskedelmi kirendeltség épületébe és ott házkutatást tartott. Egyes tisztviselőket letartóztattak és több iratot elkoboztak. Akkoriban jegyzékváltásra is került a sor a szovjet és a francia kormány között. Most ismét hasonló módon akarják gyengíteni a szovjetek tekintélyét. A párisi szovjet követ üdvözlőtávirata tulajdonképen csak kifogásnak volt jó. (Egyes híradások szerint nem is a követ, hanem a párisi szovjet kolónia küldte a táviratot.) Nos, a francia kormány

akarata teljesült. Szurics, szovjet követet visszahívták Moszkvába. A szovjet kormány engedett. Ebből az ügyből kifolyólag, amint a francia és angol lapok ugyancsak felfújtak, bizonyára nem kerül sor a diplomáciai viszony elmérgesedésére. Legalább is nem a szovjetek részéről. Pedig Franciaország kormánya ugyancsak keresi a lehetőséget, hogy valamiképen belekössön a Szovjetba és a közhangulatot ellene irányítsa. A moszkvai francia követet már régen hazahívták szabadságra és azóta sem tette be a lábát Oroszországba. Így hát éppen esedékes volt a párisi szovjet követ visszahívása is. A diplomáciai viszony megszakítása? Ha a francia kormány így véli jónak, valószínűleg ez is megtörténik. A Szovjet azonban nem ül fel a provokációnak. Valószínűleg úgy gondolja, hogy ha már a helyzetet elmérgesítik, tegyék azt a franciák. Az bizonyos, hogy ezzel a vérszegény erőyeskedéssel a francia kormány nem hozhatta helyre az utóbbi időben erősen megromló tekintélyét.

Amint látható, Nyugaton már megindult a háborúnak más irányba való kiterjesztése. Ez a törekvés a jövőben — valószínűleg — még jobban és sűrűbben fog kifejezésre jutni. És azt is hozzátehetjük: addig nem ül el, míg célját el nem érte. A háború hetedik hónapjában megalakult a francia háborús kormány. Hamarosan angol részről is hasonló átalakulás várható. Vajjon, közlebb kerülünk-e ezzel a döntéshez?

Szobotica, 1940. március 28.

Szántó Árpád

Ember és természet

Előljáró beszéd

E kettő viszonya egymáshoz az emberi haladás fokmérője. Minél nagyobb hatalma van az embernek a természet fölött, annál tökéletesebb az emberi társadalom. És a társadalmon keresztül az ember is valódi értékének birtokába jut: a természet ura lesz. Minél erősebb az ember uralma az ember felett, annál gyengébb a természet erőivel szemben. Uralodik a babona és uralkodik a természetfölöttiség hite.

A mi hitünk: a legnagyobb érték az ember. Ennél nagyobb értéket nem ismerünk.

A mi hitünk: a természetnek szolgálnia kell az embert.

A mi hitünk: ennek a korszaknak be kell következnie. Az emberiségnek meg van a módja rá, hogy ezt a korszakot megvalósítsa. Nem is kell hozzá sok. Csak annyi, hogy a társadalomban rejelő hihetetlenül nagy energiákat a

természet elleni háborúra és ne az emberek elleni ostoba hadakozásokra használja fel.

Ember és Természet. Minden számunkban meg fogunk emlékezni róluk. Hiszen az emberiség végeredményben azért él és azért harcol, hogy ezer és ezer akadályon keresztül elérje a nagy célt: a Természet erői az egész Föld keletkezésén szolgálják az Embert.

Az árvizekről.

Oldódnak a Tél felhalmozódott mérhetetlen energiái. A tél folyamán hatalmas záporosók milliárd tonnányi vizét hótakaróvá változtatta a hideg. Patakok, folyók, tavak, tengerek, vastag jégkéreggel voltak be felületüket és a partjukon lakó emberek fogát nemcsak a hideg vacogtatta, hanem a félelem is.

Mi lesz itt tavasszal?

Mi lesz itt, amikor tavasszal a visszatérő nap feloldja a megder-